

БИОГРАФИЈА

Доктор Исмет Смаиловић рођен је у селу Ђехаје, опћина Сребреник у Босни и Херцеговини, 7. децембра 1921. године. Основну школу и шест разреда реалне гимназије завршио је у Тузли, а матурирао је у Мостару, 1941. године. Школовање је наставио на Филозофском факултету у Загребу студирајући групу Језик и књижевност југославенских народа. Дипломирао је као стипендист тадашње Владе БиХ, 1948. године. Послије одслужења војнога рока службовао је као просвјетни радник у неколико средњих школа.

Прво је радио као професор српскохрватског језика и књижевности у Тузланској гимназији (1949—1951), затим у Средњој техничкој школи у Тузли (1951—1954), Учитељској школи у Тузли (1954—1958), а након тога поново у Тузланској гимназији (1958—1961).

Отварањем Више педагошке школе у Тузли изабран је за професора српскохрватског језика и ту је дужност обављао до 1969. године, када су основане педагошке академије у БиХ. Те године изабран је за професора српскохрватског језика на Педагошкој академији у Тузли, гдје је радио све до 1972. године, када је изабран за професора истог предмета на Педагошкој академији у Бањалуци. На тој дужности је умировљен концем 1985. године.

За вријеме рада на Вишој педагошкој школи у Тузли, у 1964. години, стекао је звање доктора филозофских наука, одбранивши докторску тезу *Језик Хасана Кикића* на Филозофском факултету у Загребу.

До одласка у мировину др Исмет Смаиловић обављао је више дужности: био је замјеник директора Више педагошке школе и Педагошке академије у Тузли (1966—1972), затим продекан Педагошке академије у Бањалуци, шеф Катедре за српскохрватски језик и књижевност на Вишој педагошкој школи и Педагошкој академији у Тузли (1966—1972), шеф Катедре за српскохрватски језик и књижевност на Педагошкој академији у Бањалуци, предсједник Савјета Педагошке академије у Тузли, предсједник Савјета Педагошке академије у Бањалуци, виши научни сарадник Института за језик и књижевност у Сарајеву, члан Научног вијећа Института за језик и књижевност у Сарајеву (ООУР Институт за језик), члан Савјета Института за језик и књижевност у Сарајеву, члан Редакције часописа *Књижевни језик* из Сарајева, члан Редакције часописа *Прилози настави српскохрватског језика и књижевности* из Бањалуке, члан Савјета часописа *Путеви* из Бањалуке, члан Комисије за издавачку дјелатност Универзитета у Бања-

луци, те предсједник подружнице Друштва наставника српскохрватског језика и књижевности у Тузли.

Одласком у мировину др Смаиловић није прекинуо своју научну активност. Већ неколико година прикупља грађу за *Српскохрватско-турски рјечник*, који ће садржавати око четрдесет хиљада ријечи. Активан је и као рецензент, учесник стручних јавних трибина, подносилац реферата, научни редактор итд.

* * *

Доктор Исмет Смаиловић је више од тридесет година један од истакнутих лингвиста у Босни и Херцеговини. Његова научна активност у области сербокroatистике добро је позната не само у нашој републици. Такву популарност стекао је захваљујући бројности, разноврсности и квалитету својих стручних и научних радова. Из пописа објављених текстова, као и из прегледа његових осталих активности, уочљиво је да је он своје научно интересовање усмјеравао првенствено на језичку проблематику у БиХ. У том контексту, прије свега, треба истаћи његов допринос босанскохерцеговачкој ономастици, а посебно изучавању муслиманских антропонима. Његово капитално дјело из те области *Муслиманска имена оријенталног поријекла у Босни и Херцеговини*, у којем је прикупљено и научно интерпретирано више од три хиљаде муслиманских имена, привукло је велику пажњу научне јавности не само у Југославији него и изван ње (Совјетски Савез, Бугарска, Немачка...). Књига је оцијењена као велик допринос научном проучавању те проблематике.

Поред тога др Смаиловић написао је низ значајних радова из области антропоније босанскохерцеговачких Муслимана, који су највећим дијелом објављени у едицијама наших академија наука и умјетности (Загреб, Београд, Сарајево, Скопље, Титоград), па је у том смислу и утемељитељ научних истраживања у овом домену.

Научно интересовање и усмјерење према језичној проблематици у БиХ професор Исмет Смаиловић показао је и у другим својим радовима. У том смислу посебно се истиче његова студија *Језик Хасана Кикића*, коју је прво објавила Југославенска академија знаности и умјетности у Загребу (1971. г.), а касније и НИГРО »Глас« у Бањалуци као посебну књигу (1979. г.). У бројним оцјенама које су се појавиле након изласка ове књиге истиче се да је професор Смаиловић открио праве и специфичне вриједности језика Хасана Кикића, а посебно особите звуковне елементе, ономотопеје, ономотопејске узвике, боје, специфичности у творби ријечи и досад незабиљежену лексику и фразеологију овога писца и говора његова краја. С тим у вези Смаиловић је издвојио и многе дотад нерегистроване особине народних говора босанске Посавине, а посебно Градачца и његове околине.

Значајан допринос лингвистици су и радови професора Смаиловића који се тичу културне прошлости БиХ. Међу њима нарочито су занимљиви: *Тузла и њена околина у 16. стољећу у свјетлу ономастике*, *О једном врло занимљивом рјечнику из 17. стољећа*, *Имена, презимена и надимци у Летопису Мула Мустафе Башескије*, *Босна и Херцеговина у Вукову Рјечнику*, *Мухамед Хеваји Ускуфи као лексикограф*. Сви су ови радови објављени у периодичним публикацијама Академије наука и умјетности БиХ у Сарајеву и Српске академије наука и умјетности у Београду.

Међу радовима доктора Смаиловића који су својом темом везани за опћу језичку и правописну проблематику српскохрватског језика важно је издвојити његову студију *Глас х и његове замјене у савременом српскохрватском стандардном језику*. У овој студији анализирао је фонетску и фонолошку вриједност гласа х, његову судбину у народним говорима цијелог српскохрватског штокавског подручја, а посебно у нашој правописној литератури. Служећи се компаративном лингвистичком методом, етимологизирањем и структуралистичком дијалектологијом, др Смаиловић је документовано расвијетлио многе сумње, дилеме и нејасноће везане за мјесто сугласника х у нашем језику, посебно акцентуирајући његово обавезно и факултативно мјесто у правопису.

Стручна и научна активност доктора Смаиловића значајна је и у оним радовима што су дјелимично објављени или су урађени у сарадњи с другим научним радницима. Ту, прије свега, мислимо на његово велико ангажовање у вријеме утврђивања књижевнојезичке политике у БиХ. На Сарајевском симпозију о језичкој толеранцији (1970. г.) поднио је запажен реферат, те касније, уз Радивоја Папића и Милана Шипку, изабран за члана Комисије за утврђивање текста о документу *Књижевни језик и књижевнојезичка политика у Босни и Херцеговини* (1971. г.). У контексту ове теме др Смаиловић је и на Мостарском савјетовању о књижевном језику (1973. г.), већ у уводном реферату, издвојио и указао на актуелне задатке у проучавању језичке стандардизације у БиХ.

Доктор Смаиловић познавалац је арапског и турског језика, што му омогућава да се врло компетентно бави оријентализмима у српскохрватском језику.

Из цјеловитог прегледа научних радова и научних активности доктора Смаиловића видљиво је да је он написао више од хиљаду и двије стотине страница штампаног текста. Радове је објављивао у више стручних и научних гласила, едиција као што су: *Језик* (Загреб), *Књижевни језик* (Сарајево), *Радови Института за језик и књижевност*, *Одјељење за језик* (Сарајево), *Одјек* (Сарајево), *Енциклопедија Југославије*, *Прилози настави српскохрватског језика и књижевности* (Бањалука), те у публикацијама готово свих академија наука и умјетности у Југославији. Његове радове објавиле су: Југославенска академија знаности и умјетности у Загребу (четири рада), Академија наука и умјетности у Са-

рајеву (три рада), Српска академија наука и уметности у Београду (један рад), Македонска академија на науките и уметностите в Скопје (један рад) и Црногорска академија наука и уметности у Титограду (један рад).

Иако школован у вријеме кад структуралистички принципи увелико продиру у језичку науку, доктор Смаиловић је остао вјеран младограматичарској школи, чија основна полазишта и данас јасно пропагира и заступа у својим радовима.

БИБЛИОГРАФИЈА

1956.

Због чега се приговара заштјевима данашњег књижевног језика, Живот, IX/10, год. V, Сарајево, 645—649.

О изговору и транскрипцији оријенталних ријечи и имена, Језик, IV/5, Загреб, 142—144.

1958.

О вокативу муслиманских имена, Језик, VI/5, Загреб, 139—141.

1962.

О ријечима с коријеном ФРЉ (ВРЉ), Језик, X/1, Загреб, 17—19.

Шта значе ријечи : омуждити, омужден и смуждити, смужден, Језик, X/2, Загреб, 46—48.

Родбински називи у селу Ступари код Кладња, истраживачки пројекат професора Јована Вуковића (чланство у истраживачком пројекту).

1964.

Боје у језику Хасана Кикића, Језик, XI/5, Загреб, 134—141.

1965.

Значајан прилог нашој лексикографији, Језик, XIV/2, Загреб, 38—55.

Миливоје Миновић : Увод у науку о језику, Завод за издавање уџбеника, Сарајево (рецензент првог издања).

1966.

Прилози нашој лексикографији, Језик, XIV/1, Загреб, 22—28.

1969.

Нова лексикографска студија, Језик, XVII/1, Загреб, 23 — 28.
О неким проблемима сценског говора, Позориште, XI/5—6, Тузла, 518 — 525.

Босна и Херцеговина у међуваријантском положају, Прилози настави српскохрватског језика и књижевности, II/3, Бањалука, 36 — 43.

1971.

Језик Хасана Кикића, Југославенска академија знаности и умјетности, књига 316, Загреб, 465 — 624.

Књижевни језик и књижевнојезичка политика у Босни и Херцеговини, Централни комитет Савеза комуниста БиХ, Сарајево (чланство у Комисији за утврђивање текста у наведеном документу).

Језички утицаји у турско-југославенским односима, Енциклопедија Југославије, 8, издање и наклада Југославенског лексикографског завода, Загреб, 408 А и Б.

Трипут мјери, једанпут сијечи, Одјек, XXIV/9, Сарајево, 10.

1972.

Светозар Марковић, Мустафа Ајановић и Звонимир Диклић : Правописни приручник српскохрватског — хрваткосрпског језика, »Свјетлост«, Сарајево, (стручни консултант за књигу).

1973.

Наредни задаци научноистраживачких и стручних институција у проучавању језика и у језичкој стандардизацији у Босни и Херцеговини, Мостарско савјетовање о књижевном језику, Сарајево, 139 — 146.

Турски или арапски елементи у фонетском систему српскохрватског језика, Одјек, XXVI/2, Сарајево, 4 и 16.

Искуства и приједлози у вези с обрадом надежа, Прилози настави српскохрватског језика и књижевности, IV/3, Бањалука, 45 — 53.

1975.

Милан Шипка : Језички савјетник, »Свјетлост«, Сарајево (рецензент књиге).

Проблеми утврђивања поријекла и значења муслиманских имена у БиХ, Институт за књижевност и језик у Сарајеву, Одјељење за језик, Радови II, Сарајево, 97 — 112.

О проучавању муслиманских имена оријенталног поријекла у БиХ, Прва југославенска ономастичка конференција, Тиват 137 — 139.

1976.

Милан Шипка : *Језички савјетник*, Прилози настави српскохрватског језика и књижевности, V/6, Бањалука, 87 — 90.

О проучавању муслиманских имена оријенталног поријекла у БиХ, Црногорска академија наука и умјетности, Научни скупови, књига 2, Титоград.

Писање наших и туђих имена оријенталног поријекла, Књижевни језик, V/3—4, Сарајево, 39 — 53.

1977.

Муслиманска имена оријенталног поријекла у БиХ, Институт за књижевност и језик у Сарајеву, Одјељење за језик, Монографије I, Сарајево, 1 — 577.

Како настаје лично име, Одјек, XXX/3, Сарајево, 9 и 11.

Стара лична имена, Одјек, XXX/12, Сарајево, 22.

Ново лично обилежје, Одјек, XXX/17, Сарајево, 18.

Афирмација језичког заједништва, Одјек, XXX/20, Сарајево, 12 и 21.

Прилагођавање муслиманских имена оријенталног поријекла у нашем језику, Књижевни језик, VI/3, Сарајево, 19 — 30.

Лична имена неоријенталног поријекла у босанскохерцеговачких Муслимана, Втора југославенска ономастичка конференција, Скопје, 321 — 328.

Читанке за основну школу и средње усмјерено образовање у БиХ, налази и истраживања за потребе ИГРО »Свјетлост«, Сарајево.

1978.

Хипокористици и деривати муслиманских имена оријенталног поријекла, Језик, XXV/3, Загреб, 74 — 80.

О особним именима славенског поријекла у босанскохерцеговачких Муслимана, Југославенска академија знаности и умјетности, Разред за филологију, Филологија, 8, Загреб, 283 — 290.

1979.

Језик Хасана Кикића, Глас, Бањалука, 1 — 205.

О именима необичног значења у босанскохерцеговачкој муслиманској антропонимији, *Onomastica Jugoslavica*, књига 10, Трећа југославенска ономастичка конференција, Дубровник, 211 — 219.

Помодарство у нашој антропонимији, научни реферат на VII југославенској ономастичкој конференцији, Приштина.

1981.

Глас Х и његове замјене у савременом српскохрватском стандардном језику, Институт за књижевност и језик, Одјељење за језик, Радови IV, Сарајево, 117 — 218.

1982.

О именима необичног значења у босанскохерцеговачкој муслиманској антропониимији, Југославенска академија знаности и умјетности, Разред за филологију, Загреб / *Onomastica Jugoslavica*, књ. 10.

О транскрипцији арапских имена у српскохрватском језику, Књижевни језик, XI/3, Сарајево, 143 — 149.

Миливоје Миновић : *Српскохрватски језик* (IV), Свјетлост, Сарајево (рецензент првог издања).

1983.

О једном врло занимљивом рјечнику из 17. стољећа, »*Studia linguistica Polono — Jugoslavica*« 3, Академија наука и умјетности БиХ, Посебна издања, књига LXI, Одјељење друштвених наука, књ. 10, Сарајево, 151 — 161.

1985.

Без научне обраде — Милан Босанац : »Просвјетни именослов«, Одјек, год. XXXVIII, Сарајево, 23.

Тузла и њена околица у 16. стољећу у свјетлу ономастике, Академија наука и умјетности БиХ, Посебна издања, LXX, Одјељење друштвених наука, књига 13, Сарајево, 125 — 132.

О етимологији и значењу неких особних имена у босанскохерцеговачкој муслиманској антропониимији, Југославенска академија знаности и умјетности у Загребу, Зборник (у част Петру Скоку о стотој обљетници рођења), Загреб, 467 — 473.

1987.

Имена, презимена и надимци у љетопису Мула Мустафе Башескије, Српска академија наука и уметности у Београду, Научни скупови, књига XXXVII, Одељење језика и књижевности, књ. 7, (Зборник Шесте југославенске ономастичке конференције, Доњи Милановац).

Босна и Херцеговина у Вуковом »Рјечнику«, Међународни славистички центар, Београд, »Научни састанак слависта у Вукове дане, Београд — Нови Сад — Тршић, 245 — 256.

1988.

Научна анализа Кочићева језика, Одјек, 7, Сарајево, 22.
 Мухамед Хеваи Ускуфи као лексикограф, Академија наука и умјетности БиХ, Посебна издања, књ. LXXXV, Одјељење друштвених наука, књ. 21, Сарајево, 61 — 71.

О правилном наглашавању ријечи у нашем језику, Настава, V/9, међуопштински педагошки завод, Бањалука, 49 — 56.

1989.

Ханка Вајзовић : Оријентални наноси у дјелима писаца између два рата, с посебним освртом на босанскохерцеговачку ситуацију, Институт за језик и књижевност, ООУР Институт за језик, Сарајево (рецензент студије).

1990.

Мухамед Хеваи Ускуфи, Универзал, Тузла. 1 — 202 (коауторство с Ахметом Касумовићем и Мухамедом Хуковићем).

АХМЕТ КАСУМОВИЋ